

Seat No. : _____

AG-104

April-2015

B.A., Sem.-VI

CC-315 : Hindi

(EA-रचनात्मक-लेखन और अनुवाद)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. रचनात्मक-लेखन के मुख्य क्षेत्र साहित्य व संचार माध्यम हैं । – समझाइए । **14**
- अथवा**
- रचनात्मक-लेखन के पद्य-स्वरूप पर प्रकाश डालिए ।
2. रचनात्मक-लेखन की दृष्टि से उपन्यास-लेखन के तत्त्वों पर प्रकाश डालिए । **14**
- अथवा**
- संक्षेप में लिखिए –
- (क) कविता-लेखन में अभ्यास का महत्त्व ।
- (ख) रंग-निर्देश
3. अनुवाद के स्वरूप पर प्रकाश डालते हुए उसके भेदों का परिचय दीजिए । **14**
- अथवा**
- संक्षेप में लिखिए –
- (क) अनुवाद की समस्याएँ ।
- (ख) अच्छे अनुवादक के गुण ।

ગધ્યાભાઈએ કહ્યું, ‘તેઓ મારી પ્રાર્થના કેમ સાંભળતા નથી ?’ બધા તેમને ‘દયાળુ’ કહે છે, પણ તેમને તો મારા પર જરાય દયા નથી આવતી. આથી હું તેમને ધિક્કારું નહીં તો શું કરું ? વૃદ્ધ અને સમજુ ગધેડાને આ કામચોર ગધેડાના સ્વભાવની ખબર હતી. તેમણે કહ્યું, “એમાં વાંક તારો જ છે ને ! દશ વાર ભગવાનને તારા ઉપર દયા આવી, તું સુધરી જઈશ એમ તેમણે માન્યું અને તને માલિક બદલાવી દીધા, પણ તું બદલાયો નહિ ! કામચોરનો કામચોર જ રહ્યો. હવે તે તારી પ્રાર્થના ન જ સાંભળે ને ?” કામચોર ગધ્યાભાઈ ટાઢા પડ્યા. પછી સમજુ ગધેડાએ સમજાવ્યું, “ભાઈ ! આપણે આપણા દોષ જોવા. કામચોર માણસ ક્યાંય ટકતો નથી. માટે તું મહેનતુ થઈ જા. પછી જો....કે તારું જીવન કેવું સુખમય બની જાય છે !”

The animals gathered around him. They were very surprised. They had always thought that the cat was very strong. After sometime, the cat started groaning, but he still did not get up. “Somebody please help me. I think my bones are broken.” One of the animals asked the cat, “But are you not the king who jumped up to the moon and back ? How could your bones be broken ? The cat moaned in pain. “That was all a lie. I am just a simple cat. Please help me.”

અથવા

એક વખતની વાત છે. લાલબહાદુર શાસ્ત્રી સ્કૂલે જવા નીકળ્યા. નદી પાર કરીને સામે કાંઠે સ્કૂલે જવાનું હતું, પણ નાવમાં બેસવાનો એક પૈસો તેમની પાસે હતો નહીં. આથી સ્કૂલબેગને કોથળીમાં મૂકી, પીઠ પર બાંધીને તેમણે નદીમાં ઝંપલાવ્યું. તરતાં-તરતાં સામે કાંઠે પહોંચ્યા. સ્કૂલબેગ એકબાજુ મૂકીને કપડા સૂકવ્યાં અને પછી સ્કૂલે પહોંચ્યા. આવી હતી તેમની ભણવાની તમન્ના ! તેમણે ખૂબ જ ધગશ સાથે સારામાં સારો અભ્યાસ કર્યો અને દેશનું સૌથી મોટું પદ-વડાપ્રધાન પદ મેળવ્યું. મા-બાપનું નામ રોશન કર્યું. તમે પણ સારું ભણીને માતા-પિતા-સમાજ અને દેશનું ગૌરવ વધારશોને ?

Kanu was intelligent, so he took courage. Within a wink of an eye he thought of a plan. He lay down on the earth. The Bear slowly came to him and then went very near him. Kanu became more careful. He did not move, stopped breathing and lay as if dead. The Bear smelt his nose, his ear and thought the boy was dead. It did not touch him and went away. When Manu saw that the Bear had gone far away, he climbed down the tree and asked Kanu – ‘What did the bear tell you ? Kanu sharply replied – “The bear said to me – ‘Never trust a false friend.”

(ख) निम्नलिखित गुजराती/अंग्रेजी वाक्यों का हिन्दी में अनुवाद कीजिए –

4

- (1) જવાહરલાલ નેહરૂ યુનિવર્સિટી તરફથી માર્ચમાં અનુવાદ-સાહિત્ય ઉપર પ્રથમ આંતરરાષ્ટ્રીય પરિસંવાદ યોજાયો.
- (2) છેલ્લાં ત્રણેક વર્ષની અંદર મેં બે પુસ્તકોનો અનુવાદ કર્યો છે.
- (3) કોઈપણ સારા અનુવાદમાં મૂળ કૃતિને વફાદાર રહેવાનો પ્રયત્ન થવો જોઈએ.
- (4) અહીં તો આઠ મહિના ઉનાળો, બે મહિના શિયાળો ને બે મહિના ચોમાસું હોય છે.
- (1) Mother Teresa received the Nobel Prize in 1979 for Peace.
- (2) Holi is not just a festival of colours but has a religious significance.
- (3) At the age of 29 Gautama gave up his home and kingdom and went in search of truth.
- (4) The farmer was a kind man and he took good care of all his animals.

अथवा

- (1) સારા અનુવાદ મૂળ કૃતિનો સંપૂર્ણ ભાવાર્થ આપે છે.
- (2) નાનપણમાં રાજેશ બહુ તોફાની હતો.
- (3) બાપુજીનો જીવ દુખાય એવું આપણાથી કશું કામ ન કરી શકાય.
- (4) આપણે સાહિત્યમાં શા માટે રસ લઈએ છીએ ?
- (1) Narendranath became Ramakrishna's follower and was named Vivekanand.
- (2) Diwali has no fixed date and is celebrated in the month of October or November.
- (3) Rabindranath Tagore is the greatest Indian Poet.
- (4) The people of the village were very sad as the bell was stolen.

5. सूचनानुसार उत्तर दीजिए –

14

(अ) रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए :

- (1) रचनात्मकता का अर्थ _____ से है । (संचार, सृजन, संप्रेषण)
- (2) रचनात्मकता सबसे पहले _____ है । (व्यक्ति, अभिव्यक्ति, आत्माभिव्यक्ति)
- (3) संस्कृत आचार्यों का मानना है कि _____ कवियों के लिए कसौटी है । (गद्य, पद्य, मद्य)
- (4) _____ के लिए विद्वानों ने शक्ति शब्द का प्रयोग किया है । (रचना, कामना, प्रतिभा)

- (5) व्युत्पत्ति का अर्थ _____ से है । (चपलता, बहुज्ञता, प्रतिभा)
- (6) _____ ही नाटक को नाटक बनाते हैं । (संवाद, विवाद, रंगशाला)
- (7) _____ अनुवाद मूलभाषा पाठ जैसा ही दृष्टिगत होता है । (मूल, भाषा, आदर्श)
- (8) अनुवाद का मुख्य गुण _____ माना जाता है । (तटस्थता, मूलनिष्ठता, द्विअर्थिता)
- (9) कृत्रिमता अनुवाद को _____ बना देती है । (सरल, शिथिल, सहज)

(आ) उचित जोड़े मिलाइए :

क	ख
(1) गिलभांथी यूँलभां पऽवुं	(A) इधर कुँआ उधर खाई
(2) दुकाणभां अधिक भास	(B) आड़े हाथों लेना
(3) उधरो लेवो	(C) गरीबी में आटा गीला
(4) धू थई जवुं	(D) दुम दबाकर भागना
(5) जव लईने नासवुं	(E) भाग जाना

Seat No. : _____

AG-104

April-2015

B.A., Sem.-VI

CC-315 : Hindi

EB - प्रादेशिक भाषा-साहित्य गुजराती

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- सूचना :**
- (1) प्रत्येक प्रश्न के दाहिनी ओर अंक हैं ।
  - (2) प्रत्येक प्रश्न नये पृष्ठ पर आरंभ करें ।
  - (3) वस्तुनिष्ठ प्रश्नों के उत्तर वाक्य में लिखिए ।

1. प्राचीन एवम् आधुनिक गुजराती साहित्य के इतिहास के काल विभाजन पर प्रकाश डालिए । **14**

अथवा

गुजराती भाषा का उद्भव बताकर उसके विकास की रूपरेखा दीजिए ।

2. प्राचीन गुजराती साहित्य की प्रवृत्तियों का उद्घाटन कीजिए । **14**

अथवा

आधुनिक गुजराती साहित्य की प्रवृत्तियों का परिचय दीजिए ।

3. आधुनिक गुजराती साहित्य में उमाशंकर जोशी तथा सुरेश जोशी के प्रदान पर प्रकाश डालिए । **14**

अथवा

टिप्पणी लिखिए :

- (1) मीरा
- (2) गोवर्धनराम त्रिपाठी

AG-104

5

P.T.O.

4. 'मानवीनी भवाई' उपन्यास का विस्तृत परिचय दीजिए ।

14

अथवा

(1) 'व्यथाना वीतक'

(2) 'आंधली गली'

5. सूचनानुसार कीजिए :

14

(क) निम्नलिखित विधान सही (✓) है या गलत (×) बताइए :

- (1) नरसिंह महेता गुजराती भाषा के पहले कवि हैं ।
- (2) प्रेमानंद 'छप्पा' नामक काव्य प्रकार में व्यंग्य काव्य लिखा है ।
- (3) 'विदिशा' भोलाभाई पटेल का कहानी संग्रह है ।
- (4) नर्मद ने 'डांडियो' पत्रिका निकाली थी ।
- (5) 'बत्रीस पूतली नी वेदना' इला आरब महेता का उपन्यास है ।

(ख) सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थान की पूर्ति कीजिए :

- (1) दयाराम ने _____ भाषा में सतसई की रचना की है ।
(गुजराती, अवधी, ब्रज)
- (2) निरंजन भगत के प्रथम काव्यसंग्रह का नाम _____ है ।
(प्राचीना, छंदोलय, ध्वनि)
- (3) 'अमृता' _____ की रचना है ।
(रघुवीर चौधरी, चंद्रकान्त बक्षी, मोहन परमार)

(4) _____ पन्नालाल पटेल का उपन्यास है ।

(उपरवास, जनमटीप, मकेला जीव)

(5) धीरू बहन के _____ उपन्यास को साहित्य अकादमी दिल्ली का पुरस्कार मिला था ।

(वडवानल, आगन्तुक, कादम्बरीनी माँ)

(ग) जोड़े मिलाइए :

(1) गोवर्धन स्मृति भवन (A) द्वारिका

(2) मीरां (B) नंदुरबार

(3) अखो (C) नडियाद

(4) प्रेमानंद (D) अहमदाबाद

(E) सूरत
